

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. IV. Quæstiones aliquot exponuntur, Quandónam dandæ sint
eleemosynæ, Ex quibus bonis, Quid pontissimùm eleemosynas corrumpat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Hæc talia fabulæ sunt, & merum somnium, nec in philosophiâ quidquid fundamenti habent. Contra Synesius copiosâ dissertatione docuit, nil vero contrariû hic asseri. Neque vero hæc ad philosophiâ trutinam expendenda: sublimiora esse quàm quæ humana lippitudo primâ facie possit penetrare. Salubriter se tactum sensit Evagrius, at nihilominus fuit opinionis tenax domum abiit. Hæc ubi secum ipse sæpius repetit, decrevit manus dare victori Synesio, à quo demum unâ cum filiis & omni familiâ sacro fonte tinctus est. Atque ut in rem præsentem veniret, tria auri centumpondia in egenos partienda obtulit Episcopo, si syngrapham dare velit Christum ea redditurum. Nec Synesius istud recusavit.

Evagrius jam Christo adjunctus annos aliquot exegit. Morbo denique graviore correptus, jamque filiis ad se accessit: Cum, inquit, cadaver meum ad sepulturam composueritis, hoc chirographum manus inserite, & unâ mecum sepelire. Factum quod iussit. Tertio die à funere defunctus Episcopo se stitit, tumulum suum referari & chirographum inde auferri iussit, sibi abundè in omnibus satisfactum, & ne dubitandi locus esset, ejus rei testimonium suâ manu subscriptum esse affirmavit. Nescierat autem Synesius chirographum suum unâ cum mortuo sepulturam. Luce posterâ vocatis ad se filiis, An, inquit, cum parente vestro scripti quippiam sepelivistis? Schedam, aiunt, quam morti proximus secum iusserat humari, nemine id sciente. Episcopus ad philosophi sepulchrum duxit: eo aperto recens Evagrii syngrapha est inventa conceptissimis his verbis scripta:

Evagrius philosophus sanctissimo domino Synesio salutem. Accepi debitum in his literis manu tuâ conscriptum. Satisfactumque mihi est; nec ullum contra te jus habeo quod dedi tibi, & per te Christo Deo Salvatori hostro.

Obstipescere omnes, & horis aliquot clamavere Kyrie eleison. Sed & gratias egere Deo, qui suas promissiones tam illustri miraculo firmasset. Atque hoc Synesii & Evagrii conjunctum chirographum in primariâ Cyrenensis ædis sacrario servatur. Templi custos jurisiurandi religionem se obstringit, ad chirographum illud unâ cum ceterâ ædis suppellectile à se fide optimâ, diligentia summâ tuerendum, & consignatum in successoris manus tradendum.

Hic ego cum Marone proclamem:

Et dubitemus adhuc virtutem extendere factum?

Etiânum tergiversamur calamitosos alii alios beneficis prosequi?

Eleemosynas esse dandas diximus: Dandi modum exposuimus: Diversas objectiones dissolvimus. Sequuntur quaestiones, quibus respondendum?

§. I.

Quæstio prima. Quandenam danda est eleemosyna? Theologi hic facè prælucent assignando facultatum & bonorum discrimine. Sunt enim facultates, quæ bona vitæ, alia quæ bona status appellat; alia quæ utriusque sunt supervacanea. Tempora item, alia communi, alia gravem, alia gravissimam, alia extremam inopiam necessitatem habent. Bona vitæ victum & amicum necessarium subministrant. Natura paucis contenta, panis fructu, ossula, olusculo, multiplicâ diè unum facile lesatur: regi cupit, & arceri à se frigus, non ad elegantiam vestiri, sustentare vitam, non pompam explicare desiderat. Et hoc à vitæ bonis non ægrè impetrat. At verò bona status ampliora sunt, quæ non unam alteramve vestem, non unum alterumve ferculum permittunt, sed pro status ratione & illa & ista numero majore. Hinc arcæ vestibus, mensæ ferculis onerantur, quod statui convenire dicimus. Quod facultatum

remanet, cum vitæ ac statui satisfactum, inter bona superflua censetur. Hæc in antecessum exactius consideranda. Conclusiones jam subjungimus.

Conclusio I. De bonis simpliciter redundantibus. Concluper se danda est eleemosyna, non solum in extremâ inopia, (quod nemo dubitat) sed etiam in gravi necessitate inopis, idque sub mortifero peccato. Suadet hoc præter legem divinam efficax ratio. Nam præceptum eleemosynæ obligat ex suo genere sub lethali culpa, nec excusationem admittit, nisi in materia levi. Quod eleemosynæ autem inclementiis hæc aliquibus in divites dici videntur, ut quos sæpe sæpius noxæ mortifera reos sub mortali culpa, hæc conclusio faceret, id ipsimet impudentes sibi, & credentibus scipem impendere assuescant, ne discrimini huic obiciantur. Neque enim primi nos scitum illud promulgamus, difficilius ingredi divitem in caelum, quàm cardelum per foramen acus. Neque de nihilo dictum est à Christo, multos damnatum iri, eo quod opera misericordiæ non præstiterint, in potu, cibo, vestitu suppeditando. Cum tamen raro accidat in his ut pauper aliquis extremè, sæpius verò ut graviter egeat. Unde colligunt non absurdè multi, complures divites condemnandos esse, ob eleemosynas non tantum in extremâ, sed etiam in gravi aliorum necessitate neglectas.

Conclusio II. De bonis verè supervacaneis eleemosyna in pauperes tribuenda est etiam tempore communi ac leviorum necessitatu idque sub obligatione letalis culpæ. Non ita tamen quasi divites in singulis omissionibus letaliter delinquant, sed conjunctim in multis & pæne assiduis, aut in proposito negandæ stipsis extra gravem vel extremam necessitatem. Hic alios aliter sentire non negandum. Nos à priori sententiâ centemur stare veritatem. Chrysostrum certe non Tullianum aut breves Gyaros, sed & gehennas & inferos minatur iis, qui avaras manus retrahunt ab egenis. Peribunt, inquit, peribunt, qui Christum non aliterunt. Quod confirmans, & apertius multoque expressius tradens; Nam eleemosyna neglecta, inquit, quæ in vis virtutis quedam pars, non ipsa universa virtus sit, in gehennam tamen intrudit. Nam & virgines, & quia ipsam non habuerunt, puniæ sunt. Et divites hæc de causa in inferno torquetur, & qui esurientem non cibaverunt, unâ cum diabolo condemnantur. Ego verò majus quiddam habeo dicere. Non enim soluti una quedam particula virtutis omissa celum nobis claudit, verum etiam si non congruenti curâ & studio peccatur, illud ipsum solet inferre. Nisi enim superabundaverit, inquit, justitia vestra plus quam Scribarum & Phariseorum, non intrabitis in regnum caelorum. Et quantum illi præbebant? inquit. Id jam ipse etiam dicere volebam, ut & qui non dant, incitentur ad dandum: & qui libenter offerunt, non superbiant, sed plura dare conentur. Quantum igitur illi præbebant? Decimam primò rerum suarum omnium, deinde alteram, & demum tertiam decimam offerebant. Itaque pro modo tertiam partem præbebant. Sed ad primitiâs quoque, ac primogenitâ, & alia plura partim pro peccatis, partim pro purgationibus offerebat. & c. Sicut autem qui tertiam partem, imò verò medietatem rerum suarum offerebant, ascendunt nempe ad medietatem omnia unâ congregata: si qui medietatem, inquam, dabant, nihil magni operabantur: quid tu facies, qui nec decimam quidem partem pauperibus unquam dare cogitasti? Quare non injuria paucos fore salvos quidem dicebat. Non negligemus igitur exactam atque exquisitam virtutis disciplinam. Sed quænam, inquit, spes salutis nobis reliqua est, si singula omnia in gehennam desillere possint? Hoc ipsum est, quod etiam ego magnâ voce conclamo. Verùm amen si attendere voluerimus, non est impossibile salvari præsertim si eleemosyna remedia mutuemur, quibus vulnera nostra diligenter curemus. Non enim sic oleum corpus hominis roborat, ut animam misericordiâ stabilis, adeoque confirmat, ut à diabolo superari nequeat. Hoc igitur sciens, superflua quæque amputa, sâque pauperibus supplementum.

Ab ore

1. Conclusio. Probabilis. Theologorû complurium sententia. Præceptum. Naz obligat sub mortali culpa. Matt. c. 19. v. 24. Marc. c. 10. v. 20. Luc. c. 18. v. 25. Ita S. Tho. 2. 2. q. 66. ar. 7. Ita alii. Ita Luc. c. 5. v. 1. Idem S. 5. ho. 7. de peccatis. mihi pag. 744.

Chry. hom. 8. in epi. ad Coloss. 2. Gyarus au. Gyara insula exiguâ, in qua Romani nobiles suos deportabat. Chry. 10. 2. in c. 10. Marc. hom. 65. mihi pag. 473. c. Virgines factus carceris oleo. Marc. c. 5. v. 20.

Idem S. 5. ho. 7. de peccatis. mihi pag. 744.

Ab ore & calamo Chryfoftomi hæc monita funt. Atque hæc de bonis vitæ ac ftatui fupervacaneis.

§. II.

3. Conclufio.

Vita proximi in extremis laborantis pluris æftimanda, quam proprius ftatus.

a Matth. 6. 19. v. 19. & 22. v. 39. b Luc. 6. 9. v. 11.

Extrema neceftitatis indicia que.

4. Conclufio.

Bonũ publicũ privato anteferendum.

5. Conclufio.

Ita & hęc boni Teologũ ferunt.

Eleemofyna non ex alienis, nec ex malè partis danda.

Sin eadem numero, ut veftes aut bona ftabilita fuis reddenda, pauperes ea recipere non poffunt, fiquis eam ferant

Conclufio III. Præceptum eleemofynæ de bonis ftatui neceftariis dandæ obligat fub letali culpâ, non folum in extremâ, fed etiam in graviffimâ neceftitate privatæ perfonæ, dummodo fine magnâ iacturâ ftatus id fiat. Verus amoris ordo eft, ut quifque pluris æftimet alterius vitam in extremis laborantem quam proprium ftatum. Siquidem lex divina imperat: Diliges proximum tuum ac ficut teipfum. Hinc ille qui fic diligendus eft, in extremâ inopiâ jus naturale habet, ad utendas, imò & auferendas res alterius ftatui neceftarias Huc illud convenientiffimum: Qui habet duas tunicas, det non habenti; & qui habet efcas, fimiliter faciat. Hinc dicitur aliquis, quamquam non habeat efcas nifi ad fuæ vitæ fufcultationem neceftarias, fi tamẽ habeat duas tunicas, fole ftatui neceftarias, alteram harum vendere debet, ad efcas extremè famelico comparandas. Si verò veftem habeat, eamque unicam, fed pro ftatus conditione pretiofiorẽ, debet eidem eâ dividendâ duas inde viliores coemere, alteram ad feipfum, alteram ad pauperem in extremâ nuditate operiendum. Extrema neceftitatis indicia videntur eße diuturnior fames, fœda nuditas, complura ulcera, deformes morbi. Hic fuccurre quocumque pote modo: Horrendum vetus illud: Si non paviffi, occidiffi. Hebraeus epulo, non quia occidit, fed quia non pavit, torquetur.

Conclufio IV. Idem præceptum de bonis ftatui neceftariis erogandis obligat etiam in gravi neceftitate tam Reipublicæ Politicæ vel Sacræ, quam perfonæ primariæ, quæ valde neceftaria fit Reipublicæ. Eft enim bonum publicum privato anteferendum. Cum autem privatus quifque in Reipublicæ bonum vel ipfam vitam prodigere debeat, quantum magis grave damnum pro illius gravi damno avertendo tolerare debet, fi videat id aliter averti non poffe? Eadem pene ratio eft perfonæ primariæ, à cuius incolunitate falus Reipublicæ dependet. Nam illius gravis neceftitas ad gravem boni communis neceftitatem quadam confectione extenditur.

Conclufio V. In extremâ neceftitate Reipublicæ aut perfonæ ad commune bonum valde neceftariæ, obligamur ex bonis etiam ad noftam vel noftorum vitam tuendam fimpliciter neceftariis fuccurrere, idque fub mortiferâ noxâ. Hic naturam fequimur magiftram, quæ totum parti, publica privatis anteponit, cum par utrobique urget neceftitas. Ita ut fi mihi eod loci ac tempotis vel unica fit veftis, cibus unicus, hanc tamen & veftem, hunc & cibum Reipublicæ lic extremè laboranti cogar impendere.

§. III.

Quæftio fecunda. Ex quibus bonis danda fit eleemofyna? Non ex alienis, nec ex iniquis, aut male partis. Tua expone, non aliena. Facilis eft liberalitas è mafupio non tuo. Poteft quidem & fervus exhibere ftipem, fed è fuâ non domini crumenâ, nifi dominico confenfu expreffo, vel certè, vt Theologi loquuntur, prudenter præfumpto; nifi forfan alterius extrema neceftitas expectare confenfum non poffit. Nec è bonis illicite acqutifitis laudandæ prodeunt eleemofynæ: non rapina, non furtum, non ufura, non fallacia nummaria, non donatio coacta Chrifti gazophylacium ditant. Apage has opes à pauperum ærario. Illa omnia non egenis largienda, fed dominis reftituenda funt. Non poffunt, inquis, reftitui ob infamiæ certum periculum, aut alias certè ob caufas. Fiat igitur reftitutio per hunc ipfum eleemofynæ modum: Pecuniam furtivam pauperes in locum domini recipiant. Quod fi bona iniquè ac malâ fide funt acqutita tâ ratione datis quam accipiētis: ut fi quis alteri rem facram

vendat per fimoniam, is, qui eam accipit, dominium illis non acquirit; & hoc ipfũ qui dat, in peccati penam amittit. Hinc totum hoc in eleemofynas infumendum.

Liceat hic tertiam quæftionem atterere, & uno rogatu quali per fatram, plura cõplecti, atque ita diverfos eleemofynæ rivos fub unum afpectum collocare. Quæftio tercia. Quæ potiffimum eleemofynas impediunt fœdent, ac corrumpant?

Primum eft, ingens & turpiter conftans veftium luxus. Sanciuntur quidem leges optimæ, diverfe ftatuuntur multæ, clamant è cathedris ecclefiæ, & abominandum hunc luxum in fequuntur. Frufta omnia. Leges profani calcant, multas eludunt, conciones furdis auribus tranfmittunt. Nihil fit. Ita luxus non folum feliciter ac conftanter pergit, fed & in dies augetur. Hinc quantum plus pecuniæ in veftes expenditur, tantò minus in egenos diftribuitur. Hinc illæ voces inertiffimæ: Non habeo, non poffum. Et haberes, & poffes, fi veftitus pompam coerces. Obferva fures. Tuas tibi eleemofynas, fed te volente, factores ac mercatores furantur. Moderare veftitum, & non deerit, quod in ftipem largiaris.

Alterum eft, fumptuofa nimium conviviã. Deus bone, quam multò frugalius fuit fuperius fæculum, atque hoc noftum, non veftitus folum, fed & conviviorum luxu planè perditum. Rem miriffimam audite. Anno Chriftiano millefimo quingentefimo quinto, ante annos non plures quam centum triginta, ipfis cingalibus Argentorati concionatus eft in æde fummâ Ioannes Gailer Kaiferspergenfis vir oppidò eruditus & liberi oris. Cæperat is intemperantiam & ferculorum copiam dicitis convellere. In Quadragefima, inquit, ferculorum prodromus præfulat offa; hanc ordine fequuntur affæ haleces, has fixi pilces comitantur, dein olus concifum, iftud deducit jus atrum piperatum aut pulpentum: hoc menfa fecunda excipit; ita quinque vel fex fercula ponuntur. Et cuinam, inquit, fua hic falva fit temperantia? Addit: Hoc ipfum in menfis principium fit, ubi fubinde novem apponuntur fercula. Superi! Quid iftud prodigii fuit ævo illo in principali menfâ novem fercula? Ridemus affatim. Iam opificum & ruficorum, jam textorum, cerdonum, & faratorum menfa cibatum copiofiorẽ oftentant, numerofofiorẽ fuperbiunt miffu, convivivia dant numerofofiora; duodecim, quindecim, & pluribus ferculis triumphant. En, obfecro, ante annos centenos in menfis principium novem miffus ut prodigium è fuggellu proclamantur. Vixiffet hic ecclefiæftes noftro hoc ævo, hem quale prodigium dixiffet, fi in ditioris fcribæ, aut pedarii lenatoris, aut dynaftæ non ditiffimi, menfâ fpectaffet ipfa quinquaginta à foco fumantia fercula, & totidem fecundæ menfe pateras bellariis & tragænatibus diftinctas! Quam portò portentorum Lernæ dixiffet Kaiferspergenfis, fi in menfâ unius alicuius Baronis ipfa trecenta fercula numeraffet. Prodigiofam hanc extremè & prodigam infaniam noftum hoc ævum fpectavit. Hęc illa patrimoniorum & eleemofynatum vorago eft.

Magnâ olim Romæ penuriã convivium dabat Auguftus Imperator convivis Deorum ac Dearum habitacumbentibus. Poftero die clamatum eft publice, Deos omne frumentum comediffet. Hic pene idem vociferandum. Stipem & eleemofynas fere omnes fepiffime devorant convivæ. Nam poft tam lautã & fumptuofã conviviam, plerumque fatua fequi folet paffimonia, quæ tum demum rei familiari egregie confultum credit; fi fuæ pauperibus fportulæ negentur. Conviviorum luxus, eleemofinarum interitus.

Tertium eft, priori non multum abfimile. Rapinæ palliata, & fpeciem honeftitatis mentientes. Inter rapinâs numerandum, domefticos famulos & ancillas, ceteram res,

3. Rapinæ palliata, fpeciem honeftitatis mentientes

